

KL

› KOMMUNERNE SPILLER EN AFGØRENDE ROLLE FOR DAGTILBUD

MAJ 2021

DAGTILBUD

KOMMUNERNE SPILLER EN AFGØRENDE ROLLE FOR DAGTILBUD

Kommunerne spiller en afgørende rolle for dagtilbud

© KL

1. udgave, 1. oplag 2021

Produktion: Kommuneforlaget A/S

Design: e-Types

Foto: Colourbox

KL

Weidekampsgade 10

2300 København S

Tlf. 3370 3370

kl@kl.dk

www.kl.dk

 @kommunerne

 facebook.com/kommunerne

Produktionsnr. 830717

KOMMUNERNE SPILLER EN AFGØRENDE ROLLE FOR DAGTILBUD

Kvalitet i dagtilbud har været højt på den politiske dagsorden de seneste år. Det gælder både på Christiansborg og i kommunalbestyrelserne. Og med god grund. Stort set alle børn i Danmark går i dagtilbud og tilbringer mange af deres vågne hverdagstimer der. Derfor er det afgørende, at alle børn tilbydes et pædagogisk læringsmiljø af høj kvalitet i vores dagtilbud, hvor de får en god start på livet. Kvalitet handler om normeringer og ressourcer. Men det er mere end det. Pædagogisk praksis, en systematisk evalueringskultur og ledelse er blandt de forhold, der understøtter pædagogiske læringsmiljøer af høj kvalitet. Arbejdet med at styrke kvaliteten forudsætter tilstrækkelig indsigt i kvaliteten i de pædagogiske læringsmiljøer for at kunne sætte retning for udviklingen til gavn for alle børn.

Kommunerne påtager sig opgaven og ansvaret med at sikre dagtilbud af høj kvalitet. Hvis vi skal lykkes med den ambition, kræver det, at staten giver frihed til kommuner og dagtilbud. Ligesom det kræver, at kommunalbestyrelse og forvaltning sikrer fagligt handlerum til ledere og pædagogisk personale i det enkelte dagtilbud. En sammenhængende styrings- og ledelseskæde er en forudsætning for kvalitetsudvikling og en sammenhængende organisation.

Formålet med dagtilbud

Der var engang, hvor børn kom i dagtilbud, fordi mor og far skulle på arbejde. Den tid er vi for længst forbi. Det fremgår af dagtilbudsloven, at dagtilbud skal fremme børns trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem trygge og pædagogiske læringsmiljøer, hvor legen er grundlæggende, og hvor der tages udgangspunkt i et børneperspektiv.

Dagtilbud skal bidrage til at give det enkelte barn en god barndom med plads til leg, kreativitet og udfoldelse. Men dagtilbud skal også give det enkelte barn de bedst mulige forudsætninger for at klare sig godt videre i livet. I dagtilbuddet lægges grunden til, hvordan barnet klarer overgangen til skole, hvordan den første læseindlæring forløber, og hvordan barnet indgår i sociale relationer til andre børn.

Kommunalbestyrelsen har det overordnede ansvar for dagtilbud. Det betyder, at kommunalbestyrelsen skal sætte retning og have ambitioner for de lokale kommunale dagtilbud. Dette er afgørende for, at:

- samfundets ambition med dagtilbud kan tages ned i en lokal kontekst
- der lokalt er den nødvendige kapacitet og kompetence til at skabe gode og trygge pædagogiske læringsmiljøer, der fremmer alle børns trivsel, læring, udvikling og dannelse
- der er sammenhæng mellem det, der sker i dagtilbud og det, der sker i skolen og andre dele af den borgernære velfærd.

› DAGTILBUDSLOVENS FORMÅLSPARAGRAF

Formål

§ 1. Formålet med denne lov er at

- 1) fremme børns og unges trivsel, udvikling og læring gennem dag-, fritids- og klubtilbud samt andre socialpædagogiske fritidstilbud,
- 2) give familien fleksibilitet og valgmuligheder med hensyn til forskellige typer af tilbud og tilskud, så familien så vidt muligt kan tilrettelægge familie- og arbejdsliv efter familiens behov og ønsker,
- 3) forebygge negativ social arv og eksklusion, ved at de pædagogiske tilbud er en integreret del af både kommunens samlede generelle tilbud til børn og unge og af den forebyggende og støttende indsats over for børn og unge med behov for en særlig indsats, herunder børn og unge med nedsat psykisk og fysisk funktionsevne, og
- 4) skabe sammenhæng og kontinuitet mellem tilbuddene og gøre overgange mellem tilbuddene sammenhængende og alderssvarende udfordrende for børnene.

Formål for dagtilbud

§ 7. Dagtilbud skal fremme børns trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem trygge og pædagogiske læringsmiljøer, hvor legen er grundlæggende, og hvor der tages udgangspunkt i et børneperspektiv.

Stk. 2. Dagtilbud skal i samarbejde med forældrene give børn omsorg og understøtte det enkelte barns trivsel, læring, udvikling og dannelse og bidrage til, at børn får en god og tryk opvækst.

Stk. 3. Børn i dagtilbud skal have et fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø, som fremmer deres trivsel, sundhed, udvikling og læring.

Stk. 4. Dagtilbud skal give børn medbestemmelse, medansvar og forståelse for og oplevelse med demokrati. Dagtilbud skal som led heri bidrage til at udvikle børns selvstændighed, evner til at indgå i forpligtende fællesskaber og samhørighed med og integration i det danske samfund.

Stk. 5. Dagtilbud skal i samarbejde med forældrene sikre børn en god overgang fra hjem til dagtilbud. Dagtilbud skal endvidere i samarbejde med forældre og skole sikre børn en god sammenhængende overgang mellem dagtilbud og fra dagtilbud til fritidstilbud og skole ved at udvikle og understøtte deres grundlæggende kompetencer og lysten til at lære.

CHRISTIANSBORG SKAL FASTLÆGGE DE OVERORDNEDE RAMMER

Kommunerne har ansvaret for at drive og udvikle dagtilbud af høj kvalitet. Kommunerne skal løfte den opgave indenfor de overordnede rammer, der fastlægges på Christiansborg. Model for minimumsnormeringer og kommende tilsynsmodel er to eksempler, hvor balancen mellem statslige rammer og kommunernes handlerum er afgørende.

Dagtilbud af høj kvalitet fordrer, at Christiansborg sikre kommunerne de nødvendige økonomiske rammer og frihed til lokal prioritering. Derfor hilser kommunerne også den nationale investering i et løft af normeringen i daginstitutionerne frem mod 2024 velkomment. Hvis vi skal sikre mest mulig kvalitet for pengene, er det afgørende, at politikerne på Christiansborg sikrer lokal frihed til at bruge flest penge i de institutioner, hvor børnene har mest behov for et løft af kvaliteten. Detailstyring fra folketinget af normeringen i den enkelte institution tjener ikke formålet. Politikere, forvaltning, ledere og pædagogisk personale har lokalt den nødvendige viden og indsigt til at kunne prioritere midlerne, så det bedst muligt kommer alle børn til gavn.

Kommunerne har ansvaret for tilsyn på dagtilbudsområdet. Tilsynet er et vigtigt redskab til at vurdere og videreudvikle kvaliteten i de pædagogiske læringsmiljøer i landets dagtilbud. Kvalitetsudviklingen skal foregå i en kommunal og lokal kontekst og være forankret i den kommunale organisation og struktur – fra kommunalbestyrelsen til ledelse og det pædagogiske personale i det enkelte dagtilbud. Den kommunale tilsynspraksis ser forskellig ud i kommunerne. Det ændrer dog ikke på, at der er tværgående træk og tematikker, som skal kunne genfindes i alle kommunale tilsynsmodeller. Derfor har KL også taget initiativ til Pejlemærker for god kommunal tilsynspraksis, som et svar på, hvad der skal til for styrke tilsynet på dagtilbudsområdet. Hvis den kommunale tilsynspraksis bedst muligt skal fremme kvalitetsudviklingen i kommuner og dagtilbud er det helt afgørende, at staten ikke detailregulerer i lovgivningen. Politikerne på Christiansborg har ikke bedre forudsætninger for at vurdere, hvornår og hvordan der skal føres tilsyn i den enkelte institution i Herlev eller Mariagerfjord end de lokale borgmestre.

INGEN DAGTILBUD BLIVER BEDRE AF AT VÆRE EN ØDE Ø

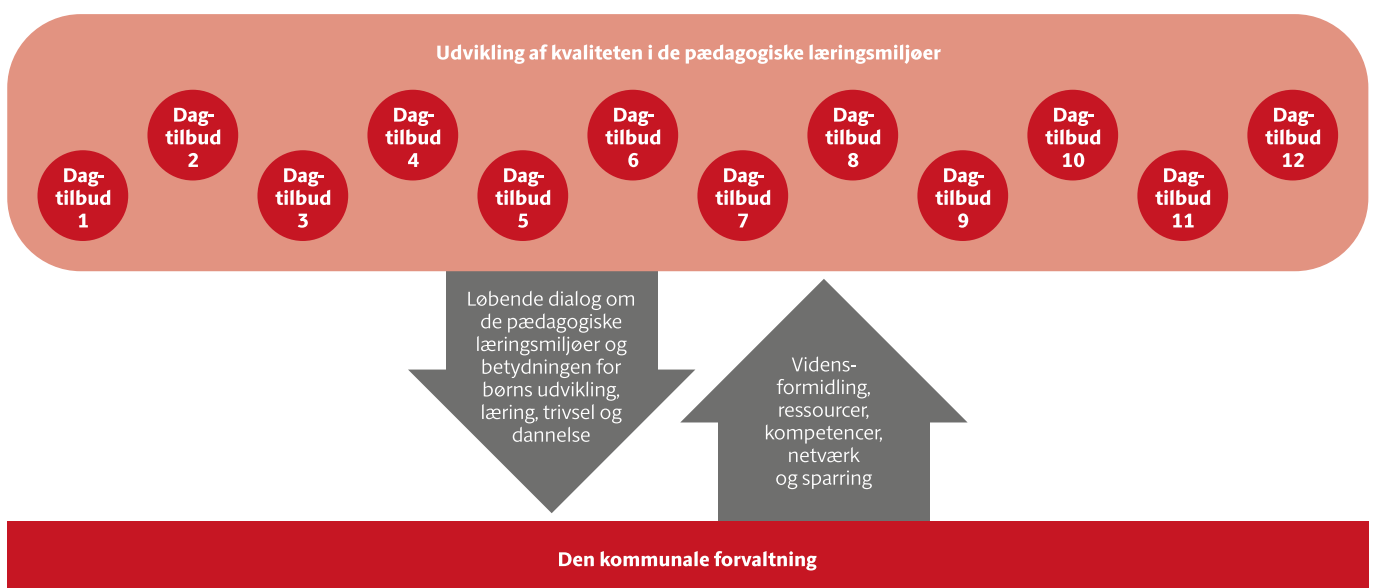
Rundt omkring i landet har vi mere end 2000 daginstitutioner. Nogle af dem er mindre institutioner med relativt få børn og et begrænset antal pædagogiske medarbejdere. Andre er større institutioner med mange børn, en stor personalegruppe og måske flere enheder tilknyttet. Ca. 1/3 af børn under tre år har deres dagtilbud i dagplejen, hvor en voksen er sammen med få børn i eget hjem. Strukturen på dagtilbudsområdet kalder i høj grad på fællesskaber og et stærkt kommunalt dagtilbudsvæsen. De kommunale fællesskaber på dagtilbudsområdet spiller en afgørende rolle i forhold til kvaliteten af de pædagogiske læringsmiljøer – og dermed for det enkelte barns trivsel, læring, udvikling og dannelse i dagtilbudsalderen.

Det enkelte dagtilbud er ikke sin egen lille ø. Dagtilbuddet er en del af lokalsamfundet, hvor barnet og familien bor og lever. Dagtilbuddet er også en del af en større "fødekæde". Inden børnene kommer i dagtilbud, har de og familien samarbejdet med den kommunale sundhedspleje. Og når børnene fylder seks år, går de videre i skole og fritidstilbud.

Det kommunale fællesskab skal sikre, at kommunalbestyrelsen og forvaltningen understøtter ledere og medarbejdere i deres pædagogiske arbejde. Samtidig skal det kommunale fællesskab bidrage til, at viden og erfaringer fra dagtilbud inddrages og bidrager til de kommunale beslutningsprocesser.

Det kommunale fællesskab giver bedre muligheder for at udvikle og forbedre kvaliteten i de enkelte dagtilbud. Det viser sig i følgende tre forhold:

› **Figur 1. Udvikling af kvaliteten i de pædagogiske læringsmiljøer**

1. Kommunen understøtter udvikling af kvaliteten i det enkelte dagtilbud:

- Dagtilbud af høj kvalitet kræver en effektiv drift, hvor der ikke bindes unødige ressourcer til administration mv. Det kommunale dagtilbudsvæsen skal sikre, at den enkelte institution undgår spild af tid til opgaver, der mere effektivt kan løses i det store fællesskab.
- Udvikling af den pædagogiske praksis skal tage afsæt i forskningsviden og erfaring fra praksis. Det er kommunen, der har kapacitet til at indsamle og formidle viden fra forskning til det samlede dagtilbudsvæsen. Ressourcetrækket vil være alt for stort, hvis denne opgave skulle løftes i det enkelte dagtilbud. Det vil trække alt for mange pædagogtimer væk fra børnene.
- Læreplanstemaerne stiller store krav til de pædagogiske læringsmiljøer. Det er kommunen, der skal understøtte det enkelte dagtilbud i at kunne løfte opgaven på alle læreplanstemaer. Det kræver fx en kommunal koordinering af arbejdet med "åbent dagtilbud" og samarbejdet med lokalsamfundet. Det kræver fx også, at kommunen understøtter afgang til faciliteter, hvor dagtilbuddet kan arbejde med natur og science mv.
- Løbende udvikling og forbedring af kvaliteten fordrer systematisk indsigt i kvaliteten i de pædagogiske læringsmiljøer og disses betydning for børnenes udvikling, læring, trivsel og dannelsen. Det er kommunen, der kan sikre, at den enkelte dagtilbudsleder ikke står alene med opgaven og ansvaret for udvikling af den pædagogiske praksis. Kommunen kan understøtte og forstyrre praksis med indsigter og data indsamlet på tværs af dagtilbud. Det kan fx være data om sprogudvikling. Kommunen kan understøtte udviklingsopgaven gennem ledelsessparring, ledernetværk, fælles videns- og inspirationstiltag mv.
- Dagtilbud af høj kvalitet stiller også høje krav til kompetencerne hos ledere og det pædagogiske personale. Det er kommunen, der sikrer sammenhæng og kvalitet i kompetenceudviklingen på dagtilbudsområdet. Kommunen løfter opgaven med at samarbejde med eksterne parter som bestiller af fx kompetenceudviklingsforløb.

2. Kommunen understøtter, at alle børn tilbydes stærke børnefællesskaber:

- Kommunen og dagtilbud oplever et stigende antal børn, der allerede i dagtilbudsalderen får behov for en særlig indsats. Det enkelte dagtilbud kan ikke have kompetencer eller kapacitet til kvalificeret at kunne løfte alle social- og specialpædagogiske opgaver. Det er kommunen, der sikrer den nødvendige kapacitetsopbygning og de støttefunktioner, der kan understøtte det enkelte dagtilbud.
- Sammensætning af børnegrupper har betydning for, hvordan dagtilbud kan understøtte det enkelte barns udvikling. Kommunen har en væsentlig opgave med pladsanvisning i de enkelte dagtilbud med afsæt i anvisningskriterier og med blik for, at børnefællesskaberne er robuste og fremmende for alle børns udvikling, læring, trivsel og dannelse.
- Ikke alle børn kan trives og udvikle sig i et alment dagtilbud. Det er kommunen, der sikrer, at det samlede dagtilbudsvæsen rummer differentierede tilbud, sådan at alle børn og familiers behov kan imødekommes og understøttes.

3. Kommunen sikrer sammenhæng i børnenes og familiernes liv på tværs af aldersgrupper og fagområder:

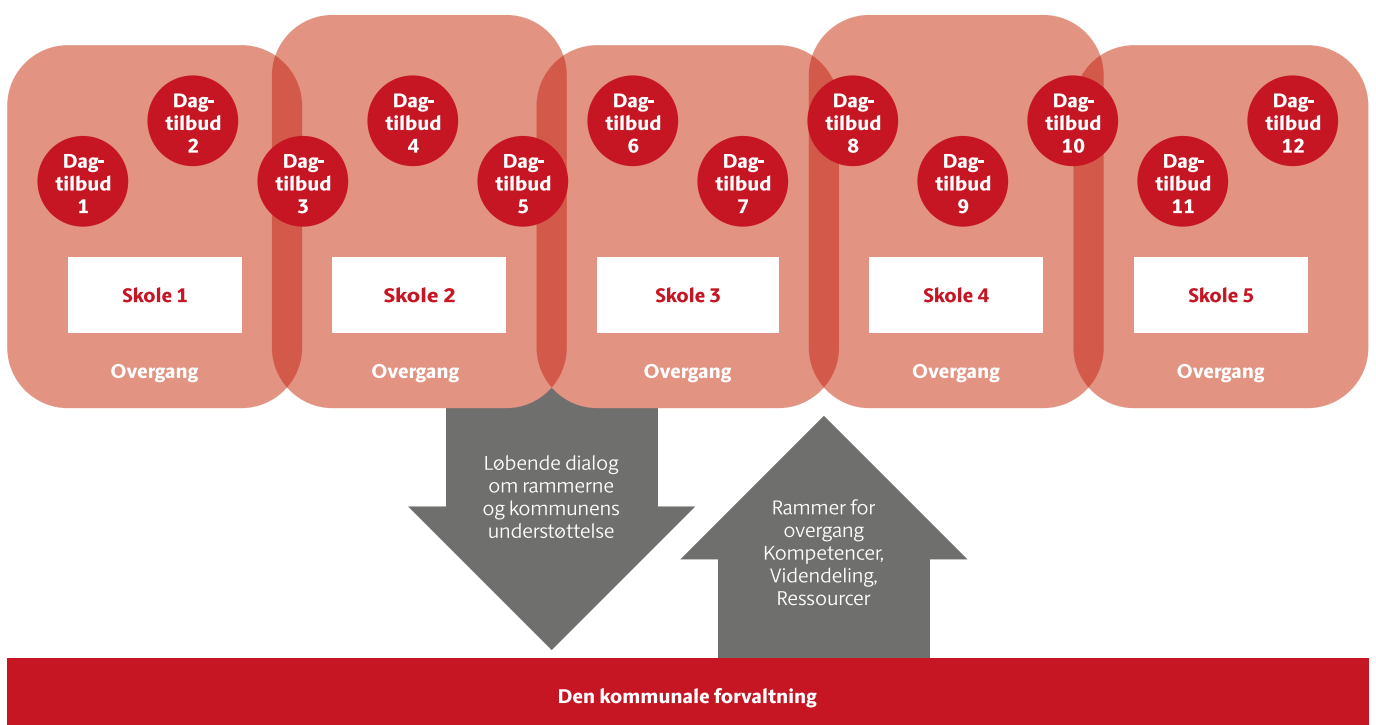
- I overgangen fra hjem til dagtilbud er det kommunen, der sikrer, at den indsats, der allerede er igangsat af den kommunale sundhedspleje, kan danne afsæt for en god opstart i dagtilbuddet.
- Det er kommunen, der sætter rammer for, at overgangen fra dagtilbud og skole bliver koordineret og sammenhængende. En skole kan modtage børn fra mange forskellige dagtilbud, og derfor vil det være uhensigtsmæssigt, hvis det enkelte dagtilbud havde sine egne arbejdsgange for overgangen. Nogle kommuner skaber ligeledes en ledelsesmæssig sammenhæng mellem dagtilbud og skole, fx med landsbyordninger.
- Flere børn og familier kommer i løbet af barnets første seks leveår i kontakt med andre dele af den kommunale organisation end dagtilbuddet. Det kan være talepædagogen, psykologen, socialrådgiveren mv. Det er kommunen, der sikrer, at børn og familier oplever en sammenhængende indsats – på tværs af forvaltninger og faggrupper.

› ERFARINGER FRA TIDEN UNDER COVID-19

Siden marts 2020 har COVID-19 pandemien i høj grad sat dagsordenen i alle dagtilbud. Dagtilbudsområdet har kun i meget begrænset omfang været nedlukket under pandemien. Det har betydet, at det enkelte dagtilbud hver dag har skullet skabe gode pædagogiske læringsmiljøer for alle børn samtidig med, at alle anbefalinger fra sundhedsmyndighederne blev overholdt. Den opgave kan og skal ingen dagtilbudsleder stå med alene.

Alle parter på området har efterlyst og kvitteret for, at kommunen og forvaltningen påtog sig opgaven med den lokale oversættelse og implementering af de nationale retningslinjer. Denne periode har i høj grad vist, at der både er brug for lokalt handlerum og plads til variation. Og samtidig efterspørges en fælles ramme, der skaber trykthed og mening for både ledere, medarbejdere og ikke mindst forældre.

› **Figur 2. Overgang mellem dagtilbud og skole**

KL

KL
Weidekamps­gade 10
2300 Kø­ben­havn S
Tlf. 3370 3370

kl@kl.dk

www.kl.dk

 [@kommunerne](https://twitter.com/kommunerne)

 facebook.com/kommunerne

Produktionsnr. 830717